

B A N S K Ý S Ú D V K R E M N I C I

(B S K)

1 6 0 8 - 1 7 8 8

I N V E N T Á R

ÚVOD

1. Vznik vývoj a činnosť banských súdov

Na základe regálneho práva (*ius regale minerale*) nepatrilo voľné nakladanie s tzv. vyhradenými nerastmi majiteľovi pôdy, ale bolo rezervované panovníkovi. Keďže panovníci neprevádzali v staršej dobe baníctvo vo vlastnej réžii, prenášali toto právo zvláštnymi privilégiami na niektoré osady a mestá, ba aj na niektoré šľachtické rodiny. Snaha zvýšiť ťažbu zvlášť drahých kovov spôsobila, že Ľudovít II. r. 1523 vyhlásil všeobecnú banskú slobodu, podľa ktorej mohol každý získať oprávnenie na banskú ťažbu. Banské oprávnenie udeľovali mestá už aj pred vyhlásením všeobecnej banskej slobody, a to prostredníctvom odborníka nazývaného *banský majster*, ktorý bol vo väčšine prípadov aj členom mestskej rady. Z funkcie *banského majstra* vznikli postupne zvlášť inštitúcie, nazvané *banské sudy*, ktoré boli po *banských komorách* najvýznamnejšími zložkami banskej správy a *banského súdnictva*. Vývoj *banských súdov* prebiehal v stredoslovenskej oblasti čiastočne ináč ako vo východoslovenskej banskej oblasti.

Zmienka o *banskom majstrovi* (*Bergmeister*, *magister montium*) v stredoslovenských *banských mestách* sa vyskytuje už v 13. storočí. Nazýval sa aj *scansor* alebo *steiger*¹, Podľa *štiavnického banského práva* ustanovoval *banského majstra* *richtár* a *rada*, plat dostával však od *kráľovskej komory*². *Banský majster* bol často aj členom mestskej rady. Ale aj v tom prípade, ak nebol členom rady, bol jeho vzťah k mestskej vrchnosti veľmi úzky, pretože jej

¹ Názov *scansor*, *štajger* sa užíval pravdepodobne preto, že *banský majster* musel často zostupovať do baní. Okrem *scansora* sa spomína aj *vrchný scansor* či *štajger*, ktorý bol nadriadeným orgánom.

² *Štiavnické banské právo*, § 1. Originál Országos levéltár Budapešť

bol podriadený a pri vykonávaní svojej funkcie bol len akosi predĺženou rukou richtára a rady.

Činnosť banského majstra sa týkala predovšetkým prevádzky v baniach, stupách a hutách a všetkého čo s ňou súviselo. Samostatnú súdnu právomoc banský majster nemal. Tú vykonávala mestská vrchnosť. Až neskôr vykonával banský majster aj súdnu činnosť v menších banských záležitostiach.

Konkrétnu predstavu o pôsobnosti banského majstra v stredoslovenských banských mestách pred vydaním Maximiliánovho banského poriadku, t.j. pred r. 1571 si môžeme urobiť zo štiavnického banského práva a kremnickej inštrukcie pre banského majstra, ktorá je doplnkom kremnického banského práva z r. 1492³. Banský majster spolu s mestskou radou udeľoval banské oprávnenia (pergrecht), banské polia, vymeriaval ich a pridieval záujemcom opustené banské polia. Mal sa ďalej starať, aby voda z jednej bane nezatápala iné bane a aby sa v baniach stále pracovalo. V prípade potreby a na veľké sviatky udeľoval ťažiarom povolenie prerušiť ťažbu a to najviac na 14 dní (Fristung). Ak niektorý ťažiar svojvoľne prerušil prácu v bani, mal banský majster právo prideliť baňu na 15 deň od prerušenia ťažby inému ťažiarovi. Aj kúpa a predaj banských diel alebo banských podielov sa smeli robiť len so súhlasom banského majstra. V kremnickej inštrukcii sa zvlášť zdôrazňovalo, že banský majster má ísť denne do baní, prehliadnuť štôlne, šachty a mlyny na drvenie rudy a že má dozeráť na banských úradníkov, mal sa tiež starať, aby sa do bani vozilo drevo v správnej dĺžke a hrúbke. Ťažiarom mal poskytovať odborné rady a zvláštnu pozornosť a pomoc mal venovať vyhľadávaniu nových rudných ložísk a zásob. Banskému majstrovi podliehali aj banskí a ostatní robotníci, pri ktorých mal najmä dbať, aby neprechádzali od jedného ťažiara k druhému. Posla kremnickej inštrukcie mal banský majster aj určitú súdnu právomoc

³ Mestský archív v Kremnici, Stadtbuch. Inštrukciu publikoval O. Wenzel. Magyarországh bányaszatának kritikai története, 287 n. a Matunák, c.d. 481 n.

v menších banských sporných veciach⁴.

Vznik banských súdov ako samostatných inštitúcií súvisí s vydaním nového banského poriadku. Už v banskom poriadku z r.1550 sa nariadovalo, že v každom banskom meste sa má zriadiť samostatný banský súd (Berggericht) na čele s banským sudcom (Bergrichter). Jeho úlohou malo byť riadenie banskej prevádzky, ako to robil banský majster, ale mal aj samostatnú banskosúdnu právomoc. Proti takejto panovníkovej koncepcii sa stredoslovenské banské meste veľmi rázne postavili. Vznikol dvadsaťročný zápas medzi panovníkom a mestami, v ktorom išlo najmä o funkciu banského majstra a s tým súvisiace oklieštenie práv mestskej vrchnosti. Výsledok sporu je zakotvený v tzv. Maximiliánovom banskom poriadku, vyhlásenom a prijatom roku 1571⁵.

Hoci konečné znenie Maximiliánovho banského poriadku spolu s pripojenými doplnkami, ktoré sú vlastne starým štiavnickým a kremnickým banským právom, znamená víťazstvo miest, predsa je to aj úspech eráru. Dosadzovanie banského sudcu ostalo síce právom mestskej vrchnosti, ale výber osoby záležal na predchádzajúcom súhlase komorského grófa, alebo správcu banskobystrickej komory. Banský sudca mal odteraz skladať prísahu nielen mestskej vrchnosti, ale aj panovníkovi. Bola rozšírená i právomoc banského sudcu. Mnohé veci, ktoré pred tým mohol robiť len spolu s richtárom a radou alebo aspoň s niekoľkými prísaznými, mal do, vydania nového poriadku vykonávať samostatne. Boli mu zverené aj lesy, vyhradené pre baníctvo, banskí dozorcovia, šafári a baníci, mali skladať prísahu pred banským sudcom. Jeho právomoc siahala i na súkromný majetok ťažiarov, ak súvisel s baníctvom. Tak napr. žiadny ťažiar nesmel bez súhlasu banského sudcu zbúrať, alebo ináč odstrániť banské stavby, potrebné na ťažbu a spracovanie rudy, hoci by bol aj prestal ťažiť. Aj súdna právomoc

⁴ Viac o banskom majstrovi J. Vozár, Boj stredoslovenských miest proti prejavom habsburského absolutizmu v 16. stor., Sborník archívnych prác r. 1962, č.2, 87 n.

⁵ O boji miest proti zavedeniu nového banského poriadku J. Vozár v c, št., 101 n.

banského sudcu bola značne rozvírená. No banský sudca sa však ani tak nestal samostatnou súdnou vrchnosťou, pretože rozhodoval v mene mestskej vrchnosti a často spolu s ňou. Prvou odvolacou súdnou Inštanciou ostal zväz stredoslovenských banských miest a až druhou bol hlavný komorský gróf.

Snahy banského eráru o získanie rozhodujúceho vplyvu na banských sudcov v stredoslovenských banských mestách neprestali ani po vydaní nového banského poriadku. Pokračovali aj v 17.stor., v priebehu ktorého sa panovníkovi a jeho orgánom podarilo na základe zmenenej ekonomickej situácie utvoriť z banských sudcov erárne banské správne a súdne orgány - banské sudy. Výhradné právo panovníka dosadzovať v stredoslovenských banských mestách banského majstra bolo zdôraznené najmä v tzv. Constitutiones et rescripta Mariae Theresiae z r. 1747.⁶ Výnimka bola urobená jedine pri B. Štiavnici, ktorej bolo povolené navrhovať troch kandidátov, z ktorých však panovník nemusel žiadneho vymenovať za banského sudcu. Personálne sa banské sudy začali budovať už od vydania Maximiliánovho banského poriadku, v ktorom sa banskému sudcovi povoľovalo mať pisára a šichtmajstra. Koncom 17. stor. sa pri banských súdoch zriadili aj štvorčlenné senáty. Dvaja prísediaci zastupovali mesto, dvoch menoval erár. Banský majster mal na základe rozhodnutia komisie z r. 1747 právo zúčastňovať sa zasadania mestskej rady.

Za vlády Jozefa II. došlo pri zvyšovaní právomoci uhorských orgánov aj k reorganizácii apelačného postupu. Už 24.apríla 1764 určil panovník vo svojom reskripte, že vrchnou súdnou inštanciou pre Uhorsko v banských záležitostiach nebude Dvorská komora pre baníctvo a sudcovníctvo vo Viedni, ako to bolo dovtedy, ale úrad taverníka. Keďže úrad taverníka bol reskriptom 12.decembra 1785 zrušený, bol od 1.januára 1786 znova upravený aj apelačný postup. Hlavný komorskogrófsky úrad v Ban. Štiavnici a Vrchný inšpektorský úrad v

⁶ Publikoval ich Schmidt, c.d. VII.238.

Srmoľníku prestali byť odvolacími súdnymi inštanciami v banských veciach. Proti rozsudku banského súdu sa bolo možné odvolať na kráľovskú súdnu tábulu (tabula regia iudiciaria), nad ktorou bola ešte ako "fórum revisorium", sedemčlenná tabula (tebula septemviralis). Od r. 1786 až do zrušenia r. 1788 podliehali teda banské súdy uhorským centrálnym súdnym orgánom, im predkladali hlásenia o svojej činnosti a na ne sa obracali súdy i stránky o definitívne rozriešenie sporov.

V stredoslovenskej banskej oblasti bolo celkom (j samostatných banských súdov, a to v B. Štiavnici, Kremnici, B. Bystrici, Novej Bani, Banskej Belej a v Pukanci, Ľubietová, hoci bola jedným zo siedmych stredoslovenských banských miest, nemala vlastný banský súd. Tamojšie baníctvo nebolo totiž príliš rozsiahle, takže ho mohol riadiť bankobystrický banský súd. Okrem uvedených súdov jestvovali od r. 1777 v Pezinku a od r. 1783 aj v Boci banskosúdne substitúcie (Berggerichts Substituten), ktoré nemali vlastnú súdnu právomoc. Mohli len prijať žalobu a poskytnúť ju žalovnému, aby sa mohol k nej vyjadriť. Vyjadrenie žalovaného predložili žalovateľovi a jeho odpoveď opäť žalovanému, ktorý k nej zaujal stanovisko. Takto zhromaždené spisy odoslala banskosúdna substitúcia v Pezinku Banskému súdu v Novej Bani, substitúcia v Boci Banskému súdu v Banskej Bystrici na rozhodnutie. Rozsudok oznámila sporným stránkam opäť príslušná banskosúdna substitúcia⁷.

Činnosť banských súdov sa skladala z dvoch častí. Prvá časť pozostávala z udeľovania oprávnenia na banskú ťažbu a všetkého, čo s tým súviselo. Ak sa niekto chcel venovať banskej ťažbe, musel si najprv vyžiadať kutacie povolenie (Schurf Lizenz), ktoré dával banský súd listinou zvanou Schurfschein. Kutanie nebolo potrebné, ak

⁷ OL Budapešť, Archivum Tavernicale, Acta tavernicalia, fasc. B. 16, č. 137/1784

išlo o žilu známu, povrchovú alebo opustené banské dielo. Kto dostal kutacie povolenie, mohol ho ukázať majiteľovi pozemku, na ktorom hodlal začať kutacie práce, lebo majiteľ pozemku mal nárok na náhradu prípadnej škody vzniknutej kutacími prácami. Ak majiteľ kutacieho povolenia objavil rudnú žilu, musel podať najneskôr do 3 dní žiadosť o údel banskej miery (Muthung). Keď túto lehotu premeškal, mohol hocikto iný požiadať o údel banskej miery v danom teritóriu. Do žiadosti o údel banskej miery zapísal banský majster vlastnoručne rok, mesiac, deň, hodinu a štvrt hodinu jej podania a po zápise do knihy Žiadostí (Muthungsbuch) ju odovzdal žiadateľovi. Týmto potvrdením (Bestitigung) sa získalo len prednostné právo pred inými, ktorí by azda požiadali o ten istý údel.

Ďalším právnym aktom bol údel banskej miery. Banský majster bol povinný podľa možnosti do troch dní po mutovaní spolu s prísaznými a meračom osobne preskúmať územie a zistiť, či sa tam oplatí ťažiť a či neutrpia ujmu susední ťažiar. Potom vymeral banský majster tzv. banskú mieru, t.j. územie, ktoré sa pridelovalo žiadateľovi. Ak chcel ťažiť šachtou, dostal štvorcové územie, ktorého strany merali 8 banských povrazov⁸. Ústie šachty bolo v strede tohto územia. Ak sa ložisko malo ťažiť pomocou štôlne, dostal žiadateľ územie, ktorého dlhšia strana zhodná so smerom žily merala 18 banských povrazov a kratšia strana 6 banských povrazov⁹. Zmena rozmerov banských mier nastala na strednom Slovensku r. 1753. Banská miera, udelená pre šachtu mala rozmery 16 x 12 banských povrazov, t.j. 9406 štvorcových siah a pre štôľňu mala 32 x 16 banských povrazov, t.j. 25.088 štvorcových siah. Od 20. júna 1792 boli rozmery upravené tak, že banská miera pre šachtu sa zmenšila na polovicu a banská miera pre štôľňu bola určená stranami 32 x 8 banských povrazov, t.j. 12.544 štvorcových siah. Dĺžka strán banskej miery sa mohla

⁸ Banský povraz (Bergschnur, funiculus montanisticus) merala 7 banských siah

⁹ Schidt, c.d. II, 238.

zmeniť, nesmela sa však prekročiť určená plocha¹⁰. Vymeranú plochu vyznačil banský majster hraničnými kameňmi (Schurfstein). Udelenie banskej miery sa zapísalo do banského protokolu. Žiadateľ dostal z neho hodnoverný odpis.

Odlišne sa postupovalo pri udeľovaní dedičnej štôlne¹¹. Podľa Maximiliánovho banského poriadku udeľoval dedičnú štôľňu hlavný komorský gróf, resp. na východnom Slovensku vrchný inšpektor v Smolníku. Podľa štiavnických doplnkov sa však toto právo priznávalo banskému sudcovi a podľa kremnických richtárovi a rade.

Keďže udeľovanie a získavanie oprávnenia na ťažbu malo pre banský erár i podnikateľov mimoriadny význam, zapisovali sa všetky úradné úkony, ktoré s tým súviseli do zvláštnych kníh, tzv. banských protokolov (Berg Protocoll). Do banského protokolu sa zapisovali kutacie povolenia, muthungy, údely banských mier, povolenia prerušiť ťažbu, kontrakty, zmeny majiteľov banských diel alebo banských podielov (cesie, transakcie) a rozsudky v sporných veciach. V neskoršej dobe sa najmä na väčších banských súdoch začali viesť pre niektoré druhy úradných úkonov samostatné knihy. Tak vznikli knihy kutacích povolení (Schurfbuch), knihy žiadosti o udelenie banskej miery, do ktorých sa obyčajne zapisovalo aj schválenie žiadosti o udelenie banskej miery (Muthungs-Bestättigungs-und Verleih-Buch). Povolenie k prevádzkovému kľudu a opustené banské diela sa zapisovali do samostatnej knihy (Fristungs-und Nachlassungs-Buch). Do knihy ťažiarov (Gegen-oder Gewerken-Buch) sa zapisovali spolumajitelia jednotlivých banských diel a počet banských podielov, ktoré vlastnili. Zmluvy uzavreté pred súdom sa zapisovali čo knihy zmlúv (Contracten-Buch). Nariadenie nadriadených orgánov sa zaznačovali do knihy nariadení (Verordnungs-Buch.) Spory a

¹⁰ J. Jurevich de Tuol, Institutiones iuris metallici hungarici, Zagrebiae 1822, 83 n.

¹¹ Dedičná štôľňa (Erbstolln) sa razila preto, aby odvodňovala bane a umožňovala vetranie.

rozsudky sa evidovali vo zvláštnych knihách (Schied Buch). Na menších súdoch sa viaceré úkony zavádzali do jednej knihy. Za jednotlivé úkony banských súdov sa na základe Maximiliánovho banského poriadku vyberali aj poplatky, ktoré vyúčtovali v samostatných účtovných knihách.

Tieto knihy sa viedli podľa nariadenia z r. 1753 a znova r. 1777¹². Druhou časťou činnosti banských súdov bolo súdne rozhodovanie vo všetkých záležitostiach, ktoré sa týkali baníctva a pridružených odvetví. Kriminálne prípady boli rezervované civilným súdom, Prípady, ktoré mal riešiť banský súd, boli podrobne určené v tzv. Constitutiones et rescripta Mariae Theresiae z r.1747.

Banské sudy v stredoslovenskej a východoslovenskej banskej oblasti boli zrušené dekrétom Jozefa II. v priebehu r. 1788. Písomnosti ich nástupcov - substitučných banských súdov sú vo väčšine prípadov až do konca r. 1788 uložené pri banských súdoch.

2. Banský súd v Kremnici

Aj v Kremnici bola funkcia banského majstra známa veľmi dávno. Roku 1385 sa už banský majster uvádza v privilégii, ktoré dal Karol Róbert Kremnici. Význam, aký sa v Kremnici pripisoval banskému majstrovi, vidieť z kremnického banského práva z r. 1492 a najmä z inštrukcie pre banského majstra z r. 1537. Na vypracovaní inštrukcie sa zúčastnil komorský gróf Bernard Behem, richtár, rada a ťažiar¹³. Určitou zvláštnosťou Banského súdu v Kremnici, zriadeného Maximiliánovým banským poriadkom bolo, že na jeho udržovanie prispievalo aj mesto. Preto mesto zasahovalo aj do banských záležitostí, takže obvod Banského súdu v Kremnici tvorila časť župy Tekovskej, na území ktorej bola aj Kremnica, župa Turčianska a Trenčianska.

¹² Schmidt, c.d. XIV, 143 n.

¹³ Banské právo z r. 1492 i inštrukciu z r. 1537 publikoval Matunák, c.d. 468 n.

3. Vedenie spisovej agendy a terajšie usporiadanie fondu

Banskosúdne protokoly do r. 1741 nemajú indexy, od r. 1742 do r. 1766 majú na konci indexy; avšak registry v nich nie sú podľa abecedy, ale len podľa poradia, ako boli do protokolov zapisované a odkazujú na stránky protokolov. Od r. 1769 sú uvedené indexy podľa abecedy.

Spisy do r. 1776 nie sú číslované a sú usporiadané len chronologicky a tak sú zapisované aj do banskosúdnych protokolov. Až do r. 1776 sa viedli samostatné zasadacie protokoly vo forme zošitov, ktoré boli zo spisov vyčlenené a tvoria sériu zasadacích protokolov tak, že protokoly zo sesíí za jeden rok tvoria inventárnu jednotku.

Od r. 1777 boli spisy usporiadané numericky a každý spis má dve čísla, číslo na spodku zadnej strany spisu je poradovým číslom, pod ktorým je spis uložený. Druhé číslo v strede alebo hornej časti zadnej strany spisu označuje paragraf, ktorý udáva poradie, v akom sa spis na sesii prejednával. Poradové čísla, podľa ktorých sú spisy uložené a čísla paragrafov nie sú rovnaké. Podľa priebežných čísiel paragrafov sú spisy zavedené v banskosúdnych protokoloch, ktoré majú od r. 1777 funkciu aj zasadacích protokolov, lebo od tohoto roku sa neviedli samostatné zasadacie protokoly. U väčšiny spisov zavedených v banskosúdnych protokoloch po r. 1777 je na konci vybavenia spisu odkaz na číslo, pod ktorým je spis uložený. Pri usporadúvaní fondu sa ponechal pôvodný manipulačný systém. Obsah spisov uvedený pred spismi upozorní bádateľov na možnosti využitia fondu.

Inventár fondu spracoval V. Bolerázsky v apríli 1965.

II. ÚRADNÉ KNIHY

1. 1663 - 1666

Koncepty písomnosti banského súdu
(Rapalatur Über allerhandt actiones bey dem Khay.
Crembnitzerischen Perggericht). Nem., brož.

2. 1753-1764

Kniha banských prepôžičiek
(Nuthungs Protocoll eines Löbl K.K. Berggerichts in der Königl.
Freyen Bergstadt Cremniz).

3. 1765-1768

Kniha banských prepôžičiek
(Muthungs Protocoll eines Löbl K.K. Berggerichts in der Königl.
Freyen Bergstadt
Cremniz).
Nem., pkož. väzba.

4. 1753-1775

Protokol obnovení banských údelov
(Fristungs Protocoll eines Löbl. K.K. Berggerichts in der
Königl. Freyen Nieder Hungar Haupt Bergstadt Cremniz).
Nem., pkož.

5. 1769-1776

Kniha kutacích povolení, žiadostí o banské údely, banských
údelov a ich potvrdení
(Schurf-Muth-Verleih-und BestBtätigungs Buch) + index.
Nem., brož.

6. 1779

Kniha ťažiarstiev
(Cewerkenbuch)
Nem., ckož.

7. 1777-1788

Kniha nariadení Hlavného komorskogrófskeho úradu Banskému
súdu v Kremnici
(Verordnungs Buch). Nem., ckož.

8. 1723

Vyúčtovanie výdavkov spojených ťažiarstiev mesta Kremnice a ťažiarstiev pri štôlni Ján Evanjelista.

Nem., brož.

9. 1768

Elench spisov a máp odovzdaných provizórne ustanovenému banskému majstrovi Adamovi dňa 28.apríla 1768.

Nem., brož.

10. 1744-1746

Vyšetrenie krádeže gliedy a olova v Kremnickej hute.

Nem., lep.

11. 1772-1774

Dedičský spor medzi Teréziou Pucz, vdovou po banskom pisárovi a Máriou Ceczy, rodenou Pucz.

Nem., brož.

12. 1776-1777

Spor spojených ťažiarstiev mestského ťažiarstva Roth, Rosaysch a Rafflisch proti pokladníkovi Fr. Ludov. Feringerovi.

Nem., brož.

13. 1781

Spor ťažiarstva banského podniku Sv. Štefan proti ťažiarstvu Roth.

Nem., brož.

14. 1608-1652

Protokol Banského súdu v Kremnici

(Der Röm.Khay. auch zu Hungarn und Böhaimb Khön. Mett Perggerichts Buech bey dero Khön. Freyen Hautb Pergstatt zu Kremniz, darinnen alle Klagen, Straffe und aufnembung d. pergbeamten so bey dem Perggericht alda fürkomben zubefinden).

Nem., ckož. Vázba.

15. 1672-1676

Protokol Banského súdu v Kremnici

(Der Röm.Khay. auch zu Hungarn und Böhaimb Khön. Mett Perggerichts

Buech bey dero Khön. Freyen Haupt Pergstatt zu Kremniz, darinnen alle Klagen, Straffe und aufnembung d. pergbeamten so bey dem Perggericht alda fürkomben zubefinden).

Nem., ckož. Vázba.

16. 1672-1676

- " -

17. 1677-1679

- " -

18. 1680-1683

- " -

19. 1664-1686

- " -

20. 1686-1690

- " -

21. 1691-1695

- " -

22. 1696-1704

- " -

23. 1704-1711

- " -

24. 1712-1724

- " -

25. 1725-1734

- " -

26. 1735

- " -

27.

Protokol Banského súdu v Kremnici

(Protocollum Caes Regii Iudicii Montani Cremnicziensis).

Nem., pkož.

28. 1739-1741 + index

- " -

29. 1742-1745

- " -

30. 1746-1748

Protokol Banského súdu v Kremnici

(Protocollum Eines Löbl.Kays.und Königl. Freyen Nieder
Hungar. Haupt Berg Statt Cremnitz) + index.

Nem., pkož.

31. 1749-1750

- " -

32. 1751-1753

- " -

33. 1754-1757

- " -

34. 1758-1760

- " -

35. 1761-1762

- " -

36. 1763-1764

- " -

37. 1765-1766

Protokol Banského súdu v Kremnici

(Haupt protocoll Eines Löbl.Kays.Königl. Berg Gerichts in der
Königl Níder Hung. Freyen Haupt Berg Stadt Cremnitz). +index.

Nem., pkož.

38. 1769-1770

- " -

39. 1771-1772

- " -

40. 1773-1774

- " -

41. 1775-1776

- " -

42. 1777 § 1-372

Protokol banského súdu

(Haupt Protocoll dea Kaiser-Königlichen Berg Gerichts) +

index

43. § 1-341 1778

- " -

44. § 1-368 1779

Protokol Banského súdu v Kremnici

(Haupt Prothocoll des Kaiser-Königlichen Berg Gerichts) + index

45. § 1-344 1780

- " -

46. § 1-363 1781

- " -

47. § 1-380 1782

- " -

48. § 1-475 1783

- " -

49. § 1-497 1784

- " -

50. § 1-619 1732

- " -

51. § 1-612 1786

- " -

52. § 16-499 1787

- " -

53. § 1- 530 1788

- " -

54. 1752

Protokol zo zasadaní banského súdu

Nem., neviaz.

55. 1754

- " -

56. 1755

- " -

57. 1756

- " -

58. 1757

- " -

59. 1758

- " -

60. 1732

- " -

61. 1760

- " -

62. 1761

- " -

63. 1762

- " -

64. 1763

- " -

65. 1764

- " -

66. 1765

- " -

SNA: Slovenský banský archív

67. 1766

- " -

68. 1767

- " -

69 1768

Protokol zo zasadnutí Banského súdu v Kremnici
Nem., neviaz.

70. 1769

- " -

71. 1770

- " -

72. 1771

- " -

73. 1772

- " -

74. 1773

- " -

75. 1774

- " -

76. 3775

- " -

77. 1776

- " -

78. 1778

- " -

79. 1783

- " -

80. 1734

- " -

SNA: Slovenský banský archív

81. 1785

- " -

82. 1786

- " -

83. 1787

- " -

84. 1783

- " -

SNA, Slovenský banský archív

III. SPISY

Obsah spisov; žiadosti o kutacie povolenia; kutacie povolenia, žiadosti o údel banskej miery, údely banských mier, odpredávanie banských podielov, dedenie banských podielov, HKG hlási prijatia mesačných výpisov z banského protokolu s príslušnými pripomienkami, účtové záležitosti bratskej pokladnice, HKG povoľuje požičať väčšie sumy z bratskej pokladnice, testamentárne záležitosti, inventáre pozostalostí banských zamestnancov, spory medzi ťažiarimi o banské podiely, HKG schvaľuje rozsudky banského súdu, dlžobné spory, odovzdanie civilnému súdu delikventov v nebanských veciach, výstavba nového žalára banského súdu (20. VII. 1752) obsadenie uprázdnených miest asesorov banského súdu, hlásenie nehody spôsobenej výbuchom pušného prachu (16. V. 1752); sťažnosti proti majiteľom pôdy, ktorí prekážali v kutacích prácach a v banskej ťažbe na svojich pozemkoch, zákazy banského súdu prekážať v kutaní a v ťažbe na súkromných pozemkoch, vojenská správa hlási útek vojakov (28. II. 1755, 8. III. 1756, 14. I. 1757), správa o pochôdzke vodovodného kanála v Hornom Turci (20. V. 1755, 11. X. 1756, 20. X. 1761, 7. X. 1765, 20. X. 1767) a ďalšie spory banského súdu so zlatníkom v Trenčíne, ktorý zhotovil striebornú monštranciu pre kostol v Trenčíne (slovenský text 2. XII. a 29. XII. 1758); úprava HKG o medených minciach (30. V. 1761); zoznam protokolov banskosúdnych a lesných, ktoré sa nachádzali u Banského súdu v Kremnici 6. júla 1762, HKG nariaďuje banskému súdu zaprotokolovať všetky zmluvy ťažiarov v banských veciach (30. IV. 1762), banský údel na mestské banské diela a na podnik Roth (17. XII. 1763), účelová listina (Schurf und Fristungs Zettel na Goldkunst Handlung v Kremnici.

(26. XI. 1763, HKG určuje cenu hovädzieho mäsa (15. X.

1763), popis uniformy banských úradníkov a baníkov (28. IV. 1764), HKG udeľuje trest 4 baníkom po 30 palíc za priestupok podplácania hutmana (13. VI. 1764), zmluva stredoslovenských ťažiarov o utvorení spoločnej únie (Gewerkschaftlichen unions Contract 17. III. 1764), obstaranie uniformy pre hajdúchov, súkromní ťažiari predkladajú vyúčtovania príjmov a výdavkov zo svojich banských podnikov, HKG nariaďuje banskému súdu písať spisy týkajúce sa baníctva v jazyku nemeckom, keďže Maximiliánov banský poriadok, na ktorý sa treba odvolávať, je v jazyku nemeckom (12. III. 1767), vyšetrenie krádeže striebra (1. V. 1767), vyúčtovanie príjmov a výdavkov kremnických ťažiarov za roky 1760-65 (11. I. 1769), zoznam pracujúcich, ktorí utrpeli úrazy v roku 1768 (23.11.1769), vyšetrenie krádeže olova (15. III. 1769), výťah jednotlivých paragrafov z Maximiliánovho banského poriadku a z Erleüterungov, ktoré mali banskí úradníci čítať dvakrát ročne (15. V. 1763), karanténa pre mor vyskytujúci sa v Poľsku a v Moldavsku (30.XI.1770), úprava HKG o používaní mier v baníctve a v lesníctve (26.I.1771), HKG povoľuje daň z Bratskej pokladnice 200 zlatých na renováciu sochy Sv. Trojice v Kremnici (13. II.1771), vyúčtovanie nákladov na opravy Šachiet, stúp, hút, hámrov, vodných kanálov a i. (7. X. 1773, 22. X. 1774, č. 242/1777, č. 10/1783 a ďalšie), úprava Kráľ, miestodržiteľstva o hrdelnom práve banských miest (26. sept. 1774), spor o hranice jurisdikcie civilnej a banskej (28. VIII. 1775), úprava HKG o vedení účtov brat.pokladnice - ricordo posten (9. IV. 1776), HKG dáva inštrukciu banskému súdu o hospodárení s peniazmi bratskej pokladnice (12. VII. 1776), zaobstarávanie skrine pre archív banského súdu (č. 205/1777), vyúčtovanie príjmov a výdavkov ťažiarstva Roth a Raffisch (č. 9/1779), vyšetrenie krádeže medeného plechu z kostolnej strechy (č. 119/1779), vyšetrenie vraždy (č. 112/1779), HKG posielala pokyny Dvorskej komory vo Viedni týkajúce sa doplnkov

(Erleüterungen) k Maximiliánovmu banskému poriadku (č. 125/1779) i menoslov banských úradníkov (Kameral Beamten), ktorí majú banské podiely v obvode pôsobnosti kremnického banského súdu (č. 175/1779), Žaloba pre krádež - slovenský text (č. 181/1781), vymáhanie dlhov - slovenský text (č. 97/1782), menoslov ťažiarov pri štôlni Sv. Trojica (č. 43/1783), inštrukcia pre Bergverwaltera v Kremnici (č. 96/1783), vyúčtovanie ročných výdavkov súkromných ťažiarov (č. 34/1784, č. 35/1784, č. 56/1784, č. 70/1784, č. 200/1784), HKG zakazuje trest palicovaním za fajčenie v bani (č. 80/1784), HKG nariaďuje banskému súdu zbierať minerály pre Collegium Nazareum v Ríme (č. 119/1789), HKG zakazuje vodiť psov k baniam, hutám a iným banským zariadeniam (č. 134/1784), Jozef Bened Nandor ponuka eráru 6 kuxov v štôlni Jozef v Kunešove (č. 279/1784), vyúčtovanie výdavkov podľa jednotlivých ťažiarov pri štôlni Jozef (č. 163/1785), pri štôlni Štefan (č. 164/1785) a pri štôlni Michal (č. 165/1785), HKG nariaďuje banskému súdu, aby žiadal predložiť povolenie ťažby od ťažiarov, ktorí chcú taviť rudu (č. 179/1785), rôzne nariadenia (Verordnungen) nadriadených úradov, zákaz sekať mäso z chorého dobytku (č. 195/1786), vyšetrovanie krádeže striebra v mincovni (č. 313/1787), HKG vypisuje odmenu za objavenie kremeňa (pazúrka) podobného francúzskemu (Flintenstein)- č. 223/1787, zriadenie Substitučného banského súdu v Kremnici (č. 380/1788).

85.	Spisy	1752	1
86.	- " -	1754	1
87.	- " -	1755	1-2
88.	- " -	1756	2
89.	- " -	1757	2
90.	- " -	1758	3
91.	- " -	1759	3

92.	- " -	1760	3
93.	- " -	1761	4
94.	- " -	1762	4
95.	- " -	1763	4-5
96.	- " -	1764	5
97.	- " -	1765	6
98.	- " -	1766	7
99.	- " -	1767	8
100.	- " -	1768	9
101.	- " -	1769	9
102.	- " -	1770	10
103.	- " -	1771	11
104.	- " -	1772	11
105.	- " -	1773	12
106.	- " -	1774	12-13
107.	- " -	1775	13-14
108.	- " -	1776	14-15
109.	č. 1-274	1777	15-16
110.	č. 1-262	1778	17
111.	č. 1-258	1779	18
112.	č. 1-224	1780	19
113.	č. 1-255	1781	20
114.	č. 1-250	1782	21
115.	č. 1-280	1783	22-23
116.	č. 1-359 + nečisl.	1784	24-25

117.	č.1-430	1785	25-27
118.	č.1-382	1786	28-29
119.	6.1-348	1787	30-31
120.	č.1-432	1788	32-34

SNA, Slovenský banský archív

Názov fondu: Banský súd v Kremnici

Značka fondu: BSK

Časový rozsah: 1606 - 1768

Počet inventárnych jednotiek: 120.

Počet evidentných jednotiek: 118.

Inventár vyhotovil: V. Bolerázsky

Inventár schválil:

Počet strán: xx.

SNA, Slovenský banský archív